

Діло

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, П. пов.
Конто почт. шадн. 143322.
Адреса для телеграм:
«Діло», Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 450 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 720 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 5 шв. фр., Чехо-
словаччині 30 ч.к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Америка і Китай.

Львів, 3. серпня 1928.

Як добре, як корисно бути побід-
ком! Ще вчора, бачиться, Китай
гомонів відголосами вічної грома-
дянської війни, а вже сьогодні ре-
волюційний, республіканський уряд
вбирає перші реальні успіхи своєї
побіди. Здобуття Пекіну і прогнання
манджурського диктатора Чанг-Тсо-
Ліна — це були останні етапи довгої
вишольної боротьби, започатковані
ще великим китайським патріотом
Сун-Ят-Сеном. В цій боротьбі китай-
ський народ скинув пута довголіт-
ньої деспотичної неволі і вчинив
перший крок на шляху до новітньо-
го державного життя, побудованого
на новітніх підставах. Китай ще кро-
навчиться від ран, які нанесли йому
ата жахливої громадянської війни.
Республіканський уряд ще тільки
робить перші зусилля біля опану-
вання величезної державної обла-
сти і встановлення на ній правиль-
них умовин життя. Діло в тому, що
він понад триста мільйонів масі на-
селення, отже масі населення щодо
числа не багато менший від населен-
ня цілої Європи, дати спроможу
прожитку та запевнити їй можливість
дальшого розвитку. Це завдання
яке без пересадки гігантське, а в
своїх майбутніх наслідках таке да-
лекосягале, що сьогодні навіть най-
бухішній уява не в силі збагнути, які
воно переміни потягне за собою в
світовій політиці, коли справді здій-
сниться. Але сам факт, що Китай
вже зробив перший рішучий крок на
цьому шляху, остається фактом на-
гальним.

В великих конкуренційних пере-
гонах світових потуг за здобуття
авантюризованого китайського ринку
перша вистартувала Америка. Ше-
таки всі інші світові імперії вспіли
очунятися, Америка здобулася чи-
сто по «американськи» на жист, ко-
трий відразу перечеркає всі студер-
ні дипломатичні штучки інших ка-
бинетів. Не торгуючись багато ані не
малуваючись, Америка відразу за-
хлонула з т. зв. нанкінським рево-
люційним урядом Китаю митний до-
говір, в якому відреклася всяких мит-
них привілеїв, що ними досі кори-
стувалися в Китаю всі держави, а
затомістю признала за теперішнім
урядом його повну і беззастережну
суверенність в справах мита на цілій
області Китаю. Таким чином від те-
пер подбирання митних оплат при-
внозі і вивозі американських това-
рів до і з Китаю, буде лежати в ру-
ках китайських урядовців, а не, як
досі, чужинських державних пред-
ставників — факт, який найбільше
дратував і обурював китайських па-
тріотів та який вони цілком слушно
вважали порушенням китайської
державної незалежності і пощочи-
ною для китайської національної
гордості. Теж відірвалася Америка
від всяких торговельних привілеїв
в відношенні до Китаю і від всіх т.
зв. вільних стрейф, себ-то просто па-
зування чужинців на китайській зем-
лі (як пр. в Шанхаю), через що про-
блем здобула собі симпатії кита-
йського народу.

Цей несподіваний жест Америки
яке здивував сильним відгомном
по цілому світі. Японія точить пілу
з усіх і лютеє на сусіда з другого
боку Тихого Океану за його «анімі-
зм» в агітанді політики великих

держав у відношенні до Китаю. Але
життя є життям і Америка цих япон-
ських припадків люті цілком не бе-
ре собі до серця. Просто: Америка
не боїться Японії і робить так, як їй
наказує її державний інтерес.

Англія теж заповідає устані Чам-
берлена, що є готова заключити з
Китаєм аналогічний договір. На-
певно те саме зробить і Франція. Ні-
меччина-ж здавна живе в як най-
більш приязних відносинах з Кита-
єм. В результаті — остається тільки
СРСР, який, мовляв, має найбільші
впливи в Китаю. Але на ділі ці впли-
ви простягаються тільки на буває
незначне ліве крило Гоміндану (тоб-
то комуністів), яке, як дієвність по-
казала, не в силі протиставитися
решті партії з націоналістичним сві-
тоглядом, що в цілому дуже зручно
анкористала більшовиків для кита-
йської національної справи але подіб-
но, як свого часу Туреччина, тепер
без обиняків, як виношену рукавич-
ку, відкидає геть більшовицькі за-
зихання на внутрішній справі Китаю.

Значить: нова перемога здорової мо-
лодої національно-китайської рево-
люційної влади на Далекому Сході.

На економічні теми.

3 аномалії нашого економічного життя.

Купчим і промисловцям під розвагу.

Сиджу в Гребенові і маю змогу обсер-
вувати наших провінціалізованих купців,
але не можу сказати, щоб наш купець був
«справжнім купцем», себ-то, щоб він ро-
зумів, у чому лежить сила купецтва-то-
рговлі. Ось такий приклад: У Гребенові бо-
гато літників і напр. тяжко здобути по-
трібну кожну скількись молока. Але є
тут склеп «Маслосоюз» і хоче йти на
руку літникам та розмістити молоко по
наших купцях, яких тут є кількох і «Ма-
лосоюз» ставить корисні умови, бо дає
заробити на 1 літрі молока 5—6 сотиків, а
хоче лише, щоб купець відобразив собі зі
стації баньку (30 ал.) молока, а відтак
ставив на стацію порожню баньку. На од-
ній банці молока заробляв би купець 45—
54 зол. місячно. А колиб купець був спирт-
ний, то продав би легко 2 баньки молока,
отже заробив би місячно на молоці 100
зол. Але на такий заробіток не пішов ні
один з наших купців і мені прийшлося
з приватних людей, літників, організувати
гурт консументів, які відбирають собі самі
молоко зі стації, бо нашим купцям замало
було заробити 50 зол. на банці молока.
Ми хочемо легким коштом і багато заробити;
де треба доложити праці і задово-
литися меншим заробком, там нас нема!

Друге явище таке: В Гребенові й Земо-
мичі є кількох наших купців — і вони
торгували дуже гарно, але часто-густо
нема в них найпотрібніших товарів; кален-
ти приходять, питають за одним і другим
товаром і відходять з нічим. Зате наші
купці журяться між собою, нарікають одні
на одних, що той, мол, робить мені
конкуренцію і всі на купу не добувають
про те, щоб мати товар добрий і мати великий обо-
рот. Зате жиди зі Скольного приїждять як
якими фірмами до Гребенова й обходять
з товаром усі хати й пансіони і торгують
та заробляють тисячі, а при тому не нарі-
кають на своїх товаришів, що ті роблять
їм конкуренцію.

Відсутність купецького хисту дається
у нас відчувати на кожному кроці. Як го-
ловні «Союзу Українських Купців» інте-
ресуюся засновкою нами «Текстильною

Гуртіною» (Львів, Болмів 4) та довідую-
ся, що, не зважаючи на добрий товар і
на дешеві фабричні ціни — наші купці ма-
ло інтересуються нашою новою торговель-
ною установою і «Текстильною Гуртіною»
слабо розвивається. А болить мене серце
тимчасе, що того роду підприємство, як
торговля текстиліями, себ-то товаром, по-
трібним кожній людині, повинно розвину-
тися у нас до певного стану, бож у нас
не було і нема іншої текстильної гуртіни;
це, звагаючи однією того роду підприєм-
ство на наших землях під Польщею.

І що тут писати: Не лише нема відборців
на товар нашої «Текстильної Гуртіни»,
але й нема amatorів на платні посади в
нашій організації. Правда, ми ставимо до
тих amatorів певні вимоги, ми домагаємо-
ся, щоб наші торговельні (а безробітні)
помічники організували збут товару, щоб
обіхали весь край зі зразками матерій,
щоб навчали звичайні сільськіми коопе-
ративними, щоб заохотили наше купецтво
працювати не лише в корінній бранжі, але
і в текстильній, бо тут покищо широке
поле до пошуку, тут нема ще конкуренції!
І ми рішави, що коли налязеть така лю-
дина, яка в цьому напрямку схоче працю-
вати, то матиме постійну, добре платну во-
саду при нашій «Текстильній Гуртіні».
Ну — і ми не можемо знайти такої люди-
ни. А чому? Тому, що нема у нас людей
з організаційним хистом. Правда, були в
нас такі одиниці, які, здобувши собі по-
трібне знамя за границею, впровадили
тут свої ідеї і науку в діло і створили
«Маслосоюз», «Союз Українських Агро-
номів», аложили в ті установи хист, зами-
шування, душу — і показують, що можна
зробити на нашій землі. Але таких оли-
ниць багато в нас нема. Ті, що були, заоб-
робовані вже в своїх установах — і нам
треба знова шукати, але починається де-
кляс організації талант і рушиться з
місія створити нову організацію. Як починав
працю «Маслосоюз», то може не кожний
знає. На посвяченню нашої «Текстильної
Гуртіни» був, між іншими делегатами, та-
кож делегат «Маслосоюзу» п. Лис і він
сказав нам ось що: «Початки «Маслосо-
юзу» такі: Приїхало нас двоє чи трьох мо-
лодих хлопців і ми рішави організувати
купцю і продажу набли. І з вірою в свої
сили — взяли ми «рукавички» на плечі та
шли від села до села і скуповували набли
(масло). І цілий «Маслосоюз» — то була
деревляка пака, яку ми принесли «ку-
том» в чужій хаті». — І ось з цього почи-
ну повстав славнозвісний нині «Масло-
союз», якого масло і звагаючи набли не
має конкуренції, який нині опанує всі ринки
збуту. А ті перші піоніри «Маслосоюзу»,
що пішли ходили від села до села й ор-
ганізували людей до спільної з ними праці —
ніки стоять на чолі могутньої промислової
інституції. Коли отже меткі одиниці, бідні
студенти, повернувши з Чехословаччини,
створили таке діло, — то хіба влізла мені
заплатити наших абсолютів торговель-
них академії? Чи нема між нами таких,
які малиб охоту організувати збут това-
ру нашої «Текстильної Гуртіни», а відтак
обійти гарно платну посаду керуючого
«директора» цієї інституції? Беріть собі,
панове, приклад з тих студентів, які кі-
нчать студії за границею, головню в Чехо-
словаччині й Австрії. Зайдають приходять
дійсно меткі люди, вони ініціативні і зами-
шують до праці. Коли (якудай прада дів-
чині) наші школи не авторизують творчих
одиниць, то здобувши теоретичне звання
в наших школах, вчимо практично у тих,
котрі приходять із заграниччя і самостійно
вміють творити.

Наша молодь (думаю про купецьку мо-
лодь), хочби навіть та, яка вчиться в
торговельних школах, не знає, на жаль, ку-
пецького хисту, не має замишування до

свого фаху! Незалежно приходиться шу-
кати: ось в С. У. К. є секція молоді знаних
торговельних шкіл; ми поклали на неї
великі надії, ми думали, що секція буде
співпрацювати з нами в напрямку органі-
зації купецтва, — а між тим секція зай-
малася виключно своїми шкільними (сту-
дентськими) справами, а супроти Т-ва не
сповнила навіть такого обов'язку, як ала-
та місячних 50-сотникових вкладок, так, що
Т-во примусило було на опал і світло цю
місяць докласти значні квоти на те, щоб
а цієї секції для дегального добра купец-
тва — нічого не мати.

Ну, скаже дехто, нема що жаліти: С. У.
К. робить гарне діло, дає секції молоді
приміщення, а колись... коли ця молодь
покінчить школи, «будуть з неї люди»,
будуть самостійні купці і промисловці і т.
д. Дав би Бог, але й нині є чимало в нас
людей з укінченою торговельною акаде-
мією, та якось не чути, щоб котрий з тор-
говельних абсолютів брався за само-
стійне творче діло. Веліччю або «дурну-
тостью», або відсутністю десь до якої тор-
говельної чи промислової інституції на мі-
крое місце якого помічника чи книговод-
ця і на цьому кінець. І треба жаліти, як
повинні знова хтось такі, як оді тепе-
рішні директори «Маслосоюзу», або агро-
номи зі «Союзу Українських Агрономів»
— і розрухає наше купецтво до тверді
праці, до розмаїття української торгівлі.
Купецтво наше на загал не організоване
і хоч в наших кушів по містах і селах ти-
сечі, то всі вони себе не знають, кожний
торгує, як може, без фахового провозу.
Без хисту і знамен, без організації, і нині
через нашу «Текстильну Гуртіну» є змо-
га навчати широкі маси в цілій країні,
є змога творити нові купецькі стаміні, є
змога дати людям заробіток; треба лише
знайти людей до праці. Початок кожного
діла трудний, прийнявши ми нам переход-
ити ріжні перешкоди і незнання, при-
шлосьби вдоводитися з початку меккою
плативо-заробітком, але в певні дні, що
така «Текстильна Гуртіна» розвивається
в імпульсивне підприємство, хочби тому,
що текстильний товар є побіч «масляного
хліба» — другим необхідним товаром, без
котрого ніяка людина обійтися не може,
а відтак тому, що «Текстильна Гуртіна»
спочиває в руках одного з однієї бражки
нашого фахівець — Олександра Стефановича,
який діло безумовно зміло поведе, але по-
требував би помічників сил до праці. І тут
черга за нашою молоддю торговельною
генерацією. Нехай-же вона покаже, що
вміє!

Таксамо й отса неперодність і недоста-
ча хисту у нашого купецтва, про що я ага-
дав на початку статті, вимагає освідомле-
ня наших купців! Тут треба би зміня пере-
конати кожного купця, що купецький ін-
терес лежить не у великих зисках і в ма-
лих оборотах, а в малих зисках — у великих
оборотах, а малих зисках! І під що акці-
ційну пору повинна наша, сільська свої
лавація, купецька молодь освідомити на-
ших непрактичних купців, організувати їх
предназначити до своєї станової організації,
бо лише тоді наші купці наляжуть змобу-
так вести торговлю, щоб надіряти кон-
куренцію з чужин купців, щоб ста-
ти на ноги не як грайлерники, а як сильні
підприємці, з якими всі будуть рахуватися,
яких кождий буде шанувати — як перших
фінансово незалежних громадян.

Григорій Галуцький.

Всі українські діти, до української шко-
ли! — Хто минає річку шмат і поспішає
дитину до чужої школи, той ворог сво-
єї дитини й української школи!

Всякі пакти безцільні.

Льодж Джордж про актуальні політичні справи.

В англійській палаті громад подар Чемберлені збіт британсько-французького порозуміння в справі зменшення оборони флоту, при тому виголошені повсюточу промову, в якій подав хід догнаним переговорів у військовій і військовій області, що не порозуміли з добрим початком для дальшого розвитку цієї розробки флоту в усіх інших державах. Зокрема це британсько-французьке порозуміння повинно бути добрим відгук у Злучених Державах.

Після Чемберлена забрав слово вождь лібералів Льодж Джордж, що наваж по порозуміння В. Британії в Франції в справі зменшення оборони флоту безцілним. Догнати місце його промови виглядає так:

Вертаю ще раз до положення Райну, якої лоніні не опорожнило. Я вірю, що французькі бажають мира. А все таки французькі війська окупуєть ще сьогодні, де-які літ від захистів світової війни, німечку територію. А не було ніколи такого наміру і ніхто не думає, що ця окупация буде така довга. Означено, прийдє, 15 літ як останню границю, але перебічено, що як тільки умови мирового договору будуть заповнені, окупация нім. території буде негайно знесена. Я не знаю, які умови мирового договору подержали і що з них аломано. Тому кажу: Як довго чужі війська с на на німечкуй оземі, так довго нема амнеду закликувати якінебудь пакти чи порозуміння.

Коротко і ясно.

Радянська Україна.

Подорож капітлі „Думка“ за кордоном.

В літературному додатку до „Вістей“ п. н. „Культура і побут“ читаємо: В минулому сезоні „Думка“ одержала запрошення на концерти від дирекції Всесвітньої Музичної Вистави у Франкфурті над Менном, але з технічних причин капітлі не мала можливості виїхати до Німеччини. З початком цього літа виправила „Думка“ члена своєї Художньої Ради проф. Тарнавського за кордон для переговорів зі зборонними концертами борами. Тенор закінчив уже проф. Тарнавський контракт у концертному бюро „Сербасон“ у Парижі. В найкоротшому часі „Думка“ мала би виїхати за кордон. Контракт має об'язувати два

місяці з застереженнями його пролонгації ще на 2—3 місяці. Початок концертів у першій половині листопада. Перший концертний період „Думки“ пройде у Парижі та по більших містах Франції. Другий період має „Сербасон“ уложити у порозумінні з єспанським та італійським концертними бюроми, які хотють улаштувати концерти „Думки“ у своїх містах. „Думка“ обов'язана дати чотири концертних програми. Ансамбль її буде мати бо співаки, концертмайстра та диригента.

Артисти українських опер за кордоном.

У радянській пресі читаємо, що артисти Харківської Державної Академічної Опери: Микола Серода, Марія Сокіл та Іван Поторжиский виїхали до Італії для поглиблення музичної освіти. Артисти пробудуть за кордоном до 15. вересня та відвідають Берлін, Париж, а дозше будуть у Мілані, де будуть брати участь у італійській учинілі співу. (Серода — тенор, Сокіл — ліричний сопран, Поторжиский — бас).

Археологічні нахідки на Одещині.

У селі Білявці, віддаленій 40 верстов від Одеси, відкрити підземелля (погребіще), що походить з римських часів шістної доби. У підземеллі найдено оксмет чоловіка та жінок, глиняний горщик з рештками спаленого трупа і багато річей хатнього ужитку, як от: усяку посуду, агаридні тощо, а також фібули (запінки). Всі ці речі зберігаються в дуже добром устані і дають археологам можливість установити, що вони походять із доби раннього християнства, тобто нараховують шось 1800 літ. Найдені горщики з рештками спаленого трупа доказує бн, що в ті часи на Україні був звичай трупопалення. Слід замітити, що місце, в якому найдені ці речі не мало ніяких познач, якими відрізняються такі погребіща. Розкопки в тому місці будуть далі вести спеціалісти археологи. Найдені речі перевезено до Одеси та зложено до одного з тамоніх музеїв.

На могилах у Підгайцях.

Свято українського сокілства.

Богато маємо своїх національних свят. Але не всі ці свята так вражають душу, як свята в честь Полягана. Надто сумний цей рік — жалібно роковини. В цьому році Українське Сокілство справляє поминки по своїх Побратимах-Героях скрізь, де тільки воно живе. Живе воно побуту П. Куліша у Львові, Львів 1897).

В Куліша читається:

Ще як він був незнаний і вбогий, полюбляв його багата вдова в Мекці, на ім'я Хадіза, і хоть у його рішавому краї було в значній кількості, не засмучує Магомет своєї дружини ні однією суперницею: додержав її вірності двадцять чотири роки, поки жила вона на світі. Як зробив він першим чоловіком між Арабами, одна з найродючіших жінок, Аеша, сказала йому раз: „Чи не старіє у тебе жінка? чи не посилає тобі Бог мене за кращу дружину?“ — „Во ім'я Бога, ні!“ — відказав Магомет — не може бути кращою дружиною над неї: бо вірувала вона в мене тоді, як люди мною поносили, підняли мене в гору тоді, як був я вбогий і як мене гонено“. Дрепер.

А Дрепер в III-ій главі своєї „Істо-

риі боротьби віри з наукою“ так пише:

Лучилося, що одна багата вдова в Мекці, Хадіза, повірила йому заради своїх торговельних діл із Сирією. Сподіювалося їй справність і вірність, а вірності й сама особа його, бо мав бути на прощуд гарним чоловіком з незвичайно милим поведінням. А що жінка серце все і всюди є однакове, то поручила незвичайно, щоб його атаманчила в поведінні: „Хадіза не стара твоя подруга? чи не посилає тобі Бог мене за кращу подругу?“ — „Ні, пробі, — промовив Магомет, вибухнувши праведною ячистістю, — не знайти подруги кращої ніж вона. Вірила вона в мене, коли люди поносили мною, підняли мене, коли я був вбогий і коли мене гонено“.

Міг собі Куліш скоротити Дреперів текст сам, але міг таке, не маючи в руках Дреперової книги, знайти такий скорочений уступ із неї дещо інше. Шкож тут прийняти за правду?

Припадок дав мені в руки доказ на те, що Куліш в 1882 р., отже в часі, коли писав поему „Магомет і Хадіза“, посідав примірник Дреперової „Історії боротьби віри з наукою“ і пильно читав його. Той примірник дістався мені в 1922 р. від пок. учителя й письменника Антона Лотоцького, що знайшов його в одному

Рік-річно відвідає громадянство могили своїх Героїв. Для 29. липня п. р. приїшло воно відвідати і виплачувати пам'яті тих, які лягли в осередку побуту в Підгайцях. 29. липня п. р. було в Підгайцях Сокілське Свято-Поминки Героїв. Передішли це Повітське Свято свята сокілських палачів у Зарваниці, Носові, Божиківі й Голотчу. Всюди йшла праця в побіт.

Приїшла медіа 29. липня. Вже з ранніх годин рушили сокілські гнізда з побіт у похід до Підгайць, а за ними меса народу. Всі в святкових строях. Не жали нікого труду ні часу. Співають а далекі сторія пісню або фіраму. Приказ: віддати поклін Героям!

Місто у святоточному ластрою викидає сокілських чет. Сокіли й Сокілки міщого „Сокола“ уживаються по місті і декорують всі святоточні відзнаками. Липа бадьоро-позакші, свободі. Цей Сокілське Свято!

Соколи йдуть! — лунає на устах усіх перша вістка. Перший зголосив своє прибуття „Сокіл“ з Переволоки, повіт Вучач. 29 Соколі і 10 Сокілок прибули в гості, а з ними „Соколи“ з Підгайцями: Гайворонка, Вишнівчик і інші.

Всі прибуваючі гнізда зберуться на ринку. Начальники адмуть завіт голові повітового „Сокола“ з Підгайцями. Відлілі відходять до церкви.

В год 9-й рано починається Свято торжественної Служби Волею на площі перед парохіальною церквою. В порядку устатковані сокілські чети. Віні від пообіжних гнізд окружені прибраний престіл, на якому сокілські прапори. 6-й пята. Це горять молитва. Неостерпно жарить сонце. По Богослуженні чудова проповідь, в якій проповідник казав на великі жертви і на славу тих, яких не стало та відав піти зложити поклін Героям.

Соколи устатковані до походу: напрім — полковий отріпелський цинтар за містом. Попереду відлілі пластуни, за ними віні від сокілських товариств. Рік-

мі-періоді. Палад із новостями руху-ми пізніми вострами сільськи Соколи, прибрали квітками. Було із разом 28, 60 отілів було сокілських товариств. За ними процесія і духовенство. А там зальше чети Соколі і Сокілок. Не можна зоглянути піти. На переді йшла „Сокола“ Вербі. Відтак оркестр. За ним 13 чет Соколі і 13 чет Сокілок в силі 100 осіб. Чети Соколі веде побр. Вороненят з Підгайць, Сокілок — сестра Хирівська з села Галича.

Виносять сокілські прапори і Соколи віддають поклін. Оркестр грає національний гімн. Повітом рушає похід. На чолі сокілських чет стоять представники „Сокола-Батька“, голова „Сокола“ з Підгайць О. Яворський і патчальник Св. І. Давид. Три тисячі громадян співають за походом на могили. Ідуть залезені злочини з сокілськими шапками: добіт потиленіх віком старців. Сокілські чети — сам піт Підгайцян, що заростає серед гуку гармат, розриву гранат та дощу заліза. Похід іде рішав, поважним кроком.

Могили. Рядком лежать старшія, їх поховані духовниці та отріпелі. Могили упорядковані, хрести з написами. Дещо Соколі і Сокілок з візками окружили почетним чотирокутником могила Народ залат павитар.

Торжественну панахиду править з священників на могилі похованого духовника, а окремо на могилі хоружого Шупляка, сина Підгайської Землі. Жалібно несеся „Вічна Пам'ять“. Сотні Соколі віддають поклін.

Прапакть могили священників. А між ними і давний павітень-Сокіл. Старший вже віком. Згадав свою праця в сокілських рідях, що з бл. п. Селем Горюком і з Гутковським, з проф. І. Боберським і іншими й відав Соколі віддавати в сокілських рідях.

Складають віні. Сокілські чети прапакть могили почетним ходом. Веліччя хвили. Лунає: „В право глянц“ і. Там могили героїв. У отручій поставі біть сотні ніг в такт. Плавуть відлілі. На їх поставу глядять око відпоручника „Сокола-Батька“ і голови „Сокола“ з Підгайцями, які зорозвають відлілі. Після того всі відходять до міста.

Полозудні почалося Свято в год 4-й на Старому Місті. На площу веде почетна брама, убрана зеленю і прапорами. Довкрута площі масою народу. Чети Сокілок і Соколі готові до руханкового виступу, стають в колоннах. Начальник „Сокола“ з Підгайцями побр. Вороненят адмуть відпоручників „Сокола-Батька“. Святоточить побр. Яворський, зявлячи со-

Д-р ВАС. ШУРАТ.

Куліш і Дрепер.

Від польського публіциста Тесфіла Шумського, львівського приятеля Куліша в доби його останнього побуту в Галичині, довідався я ще в 1897 р., що Куліш у ряді книг, які намірав видати у Львові для української інтелігенції, на першому місці ставив Дреперову „Історію боротьби віри з наукою“. Д-р В. Дрепер, чигайський учений, спеціаліст по хемії, вишній математичі, філософії й фізіології, працюючи наукою від 1833 р. в Америці, здобув собі своїми публікаціями вже в 70-их р. р. м. ст. незвичайну популярність. Між іншими книжками його „Історія умовного розвитку Європи“ в 1863 р. діждалася впродовж десяти літ не лише численних видань в Америці й Англії, але й перекладів на європейські мови: французьку, німецьку, московську, сербську, польську й інші. Йогож „Історія боротьби віри з наукою“ („History of the Conflict between Religion and Science“), появившись в Нью Йорку 1873 р., мала до двох літ у самій Америці п'ять видань, за якими пішли численні переклади в Англії й переклади на європейські мови. Весною 1882 р. взявся перекладати її на українську мову Куліш. Закінчив перекладання по тим самим причинам, які спонукали його махнути рукою на всі свої галицькі плани й виїхати зі Львова до Відня. Так інформував мене Шумський гд. мов: „До історії останньо-

го побуту П. Куліша у Львові“, Львів 1897).

Не знаходячи в письменницькій спадщині Куліша слідів перекладу Дреперової книги, можна би сумніватися в достовірності інформації Шумського, а бодай спитати, чи брався Куліш до перекладання тої книги, чи мав її в руках і в якій виданні — в оригінальній, чи в перекладній. Передовсім питання, чи мав Куліш в руках Дреперову книгу, повинно вирішити перед кожним, хто, прочитавши цитат із неї по українськи на вступі до Кулішевої поеми „Магомет і Хадіза“, завдав би собі труда відшукати його в тексті Дрепера й побачити би, що той цитат не є дослівний. Він є в першій частині переповідженням тексту Дрепера; виглядає, як колиб був узятий Кулішем з другої руки.

В Куліша читається:

Ще як він був незнаний і вбогий, полюбляв його багата вдова в Мекці, на ім'я Хадіза, і хоть у його рішавому краї було в значній кількості, не засмучує Магомет своєї дружини ні однією суперницею: додержав її вірності двадцять чотири роки, поки жила вона на світі. Як зробив він першим чоловіком між Арабами, одна з найродючіших жінок, Аеша, сказала йому раз: „Чи не старіє у тебе жінка? чи не посилає тобі Бог мене за кращу дружину?“ — „Во ім'я Бога, ні!“ — відказав Магомет — не може бути кращою дружиною над неї: бо вірувала вона в мене тоді, як люди мною поносили, підняли мене в гору тоді, як був я вбогий і як мене гонено“. Дрепер.

А Дрепер в III-ій главі своєї „Істо-

рії боротьби віри з наукою“ так пише:

Лучилося, що одна багата вдова в Мекці, Хадіза, повірила йому заради своїх торговельних діл із Сирією. Сподіювалося їй справність і вірність, а вірності й сама особа його, бо мав бути на прощуд гарним чоловіком з незвичайно милим поведінням. А що жінка серце все і всюди є однакове, то поручила незвичайно, щоб його атаманчила в поведінні: „Хадіза не стара твоя подруга? чи не посилає тобі Бог мене за кращу подругу?“ — „Ні, пробі, — промовив Магомет, вибухнувши праведною ячистістю, — не знайти подруги кращої ніж вона. Вірила вона в мене, коли люди поносили мною, підняли мене, коли я був вбогий і коли мене гонено“.

Міг собі Куліш скоротити Дреперів текст сам, але міг таке, не маючи в руках Дреперової книги, знайти такий скорочений уступ із неї дещо інше. Шкож тут прийняти за правду?

Припадок дав мені в руки доказ на те, що Куліш в 1882 р., отже в часі, коли писав поему „Магомет і Хадіза“, посідав примірник Дреперової „Історії боротьби віри з наукою“ і пильно читав його. Той примірник дістався мені в 1922 р. від пок. учителя й письменника Антона Лотоцького, що знайшов його в одному

львівському антикваріаті. Є це польський переклад Дреперової книги, котрої титул такий: „Dzieje stosunku wiary do rozumu przez Jana Wilhelma Drapera. Z piątego wydania amerykańskiego z upoważnienia autora przełożył Jan Karłowicz. Warszawa. Nakład księgarńi Ludwika Polaka. 1882“. На оборотній стороні титулової картки цензурна помітка: „Дозволено цензурою. Варшава, дня 29 Іюля 1881 года“. Перед титуловою картою картка з наголовком по середині: „Dzieje stosunku wiary do rozumu“. Вище того наголовка озвнцем, характеристичним почерком Куліша прописано: „Już nie potrzebuje tej książki. Posyłam więc kochanemu Panu. Po przeczytaniu proszę zachoować i nikomu nie pożyczać“. Замість підпису тільки добре знаний кишеневий закрут підпису. Дальше нижше і заголовка знову озвнцем, тим самим почерком, але товстішим і виразнішим: „Daruję tę książkę uwielbionemu Panu Jurkiewiczowi na pamiątkę naszego pobytu w Lwowie. P. Kulisz 1883, (styczeń — перевернуто) lutego 4“. В самім верху картки, вище першої записки чорнилом, чужим почерком підпис: „Sz y u m o n Jurkiewicz X-889“. В середині книги текст густо підчерканий чорнилом озвнцем, рідше чорним. Підчеркував Куліш для власної орієнтації; доказом цього є довод численні на берегах карток дописки, зроблені йогож рукою, по польськи й по українськи. Це знак, що в читача був намір читанням покористуватися пізніше.

(Докінчення буде.)

SUNCLAT

мило

Досконале до прання і до миття лиця і рук. Без ніяких шкідливих домішок. Видатне в ужиттю.

LEVER BROTHERS LIMITED (Anglia)

До набуття у всіх аптечних складах і магазинах.

спортових свят. Період у щорічних змаганнях бегу: романс Романо, який іде зі швидкістю 9 кілометрів на годину. Романс, який є по професії фінансистом і третім з чотирьох. В Навесі на 349-ому кілометрі одиноким Романс перший раз за те, щоб по 20-ох хвилинах відпочити піти далі.

— 780.000 доларів за плагіат. В Нью-Йорку починався літературний процес, що тривав понад 16 років. Драматург Теодор Ласудин на 780.000 доларів відшкодування за крадіжку сюжету до одної з його п'єс п. я. „Райська історія“, що довгі роки тішилася повним успіхом на американських сценах і принесла небагато автору великі доходи.

— Волосся і довговічність. Центральне статистичне бюро в Італії перевело статистичну матеріалістичну. Зі статистичних показників, що в 51 столітніх жінок в Італії майже всі є брутальними. В зв'язі з тим прагнуть з'ясувати, що північний, асоціативний тип людей має являти коротше, як південний, темноволосий.

Пам'ятайте, що всім збіркам на нагробник на могилі Івана Франка треба посылати до Центробанку, Львів, Ринок ч. 10, і пош. на щадничу книжечку ч. 79 10.

Театри.

Міський великий театр.
до 7.30 веч. „Веселі куки з Віденської опери“.
до 7.30 веч. „Газда“.

Міський „Театр Новин“.
Зачинений.

КІНЬ.

„Апрель“: „Сповідь“ і „Пісня молодих дівчат“.
„Байка“: „Прокажена“.
„Лев“: „Небезпечна дівчина“.
„Падис“: „Дім прикар“.
„Фатаморганга“: „Любовниця“.

Дописи.

САМБІРИНЦІ І СТАРОСАМБІРИНЦІ. (Справоздавання із вісн. о. сен. Татоміра й посла Терешковича). Дня 187 п. р. відбулося віче в Хиріві, на якому о. сен. Ю. Татомір обговорив усі найважливіші справи політичні й економічні, звертаючи в першій мірі увагу на „Сільськогосподарський й організаційний селянський союз“ і організацію селян. Дня 227 п. р. відбулося віче в Кущині, на якому о. сен. Татомір реферував широко про політичне подорожжя. — Дня 297 п. р. відбулося окреме віче в Стрілах, пов. Старий Самбір, у якому взяли участь о. сен. Татомір, о. сен. Лопушанський, о. сен. Букосинський. Віче отворив місцевий парох о. Кор. Кузик. По виборі президія реферував о. сен. Ю. Татомір про справи економічні. — Того самого дня відбулося друге окреме віче в Мшани, на яке численно з'їздили люди з Палянів і Пасоского. На віче промовляв о. сен. Татомір, на привітання якого вийшли бандери на конях аж до Стріл. — Відахи не цього самого дня відбулося віче в Головинці Горішній. Віче отворив о. парох Казимир, реферував о. сен. Татомір. У віче взяли участь люди з Грошового і Вильова. — На всіх тих вічах обговорювали присутні різні біжучі політичні й економічні справи й однодушно одобрали тактику Українського Клубу Селянського і Селянського та уважали для них призначення.

Серед книжок.

МОЯ СПОВІДЬ (зі споминів інтелігентного селянського походження) написав І. Білиця, Тернопіль, 1928. Накладом Книгарні „Будучість“ у Тернополі. Ст. 64. 8.

По рецензії треба в нас мати часті. Не мусить бути книжка добра, щоб про неї заговорили. Просто одного дня з'явиться на полицю, другому ця книжка не подобатиметься, а третій відповість, що вона хороша, то також напише, бо другі відшуть. Зате може бути досить добра річ.

ЦІЛКОВИТА, ПОСЕЗОНОВА ВИПРОДАЖ

181

люди і біля від золотих 5-х, поручає знана фірма „O. E. ENGLAND“

Львів, вул. Галицька ч. 1.

а бодай цікава і небуденна, про яку цілком роками не появляється навіть агадка.

По цього роду книжок належить і „Моя сповідь“ І. Білиця. Цікава своєю темою, повинна була привади до примітки гадок, як уже не над собою, то з приводу її появи. Адаже в підзаголовку має „Моя сповідь“ пояснення: „Зі споминів інтелігентного селянського походження“!

Беручи книжку І. Білиця до рук не можна позбутися певного роду недовіри до автора. Чи не напів він у ній цілу гору теревенів? Це враження переходить у певність, коли прочитати на викині кілька місць „Моеї сповіді“. Виглядає, що книжка просто нічого не варта і є автором найвищих міркувань провінціального графомана. Але прочитавши її, це враження розвівається.

Книжка справді цікава і варта уваги. Автор відважний і без церемонії порушує питання, про які звикли в нас не тільки не говорити, але й не думати. Доля сільськогосподарця, який відірвання від свого середовища переходить у друге — незнане йому і незрозуміле — середовище міської інтелігенції, його надії й розчарування — ось тема „Моеї сповіді“. Автор переводить свого героя (себе самого себе) через мале містечко з відлогою школою, через місто з гімназією, врешті через Львів і університет. Усюди стрічає його — селянського сина тільки змінив і болю досвід.

„Моя Сповідь“ це автобіографія. Вона безсумнівно правдива і щира і в тім саме лежить її цінність. Чи можна і вказати „сповідь“ всіх інтелігентних селянського походження? Навряд чи! Не ходять про переживання, випадки і т. п. але про думки, задоволення і висновки. Думок автора певно не один селянський син не прийме за свої, а задовольняє і висновки загальному мірку. Автор просто не хоче чи не старався їх робити, а залишає це читателю.

Помінувши ці недоліки, книжка цікава, бо правдива і живо написана. В неї тільки варто прочитати, але й треба пригадати, як це було.

Р. Купчинський.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Емілія з Нічолі Кумановська упокоїлася 18 VII в Чернівцях. Роджена 1880 р. в Задіє, пов. Березань, була дочкою пароха в Задіє і сестрою колишнього директора „Нар. Торговель“ у Львові, Аполона Нічолі. Закінчила науку у Львові, Польовий стала учителькою при віддільній школі ім. Явиги в Станіславові, де служила 30 літ від 1873 до 1903 р. В тім часі брала діяльну участь у всіх тодішніх українських товариствах, будучи їх членом, будучи як голова українських жіночих товариств. Як діяльний член української громади стиналася Польовий з визначними українцями тодішніх часів. В її домі сходилися вони не раз на наради, між інш. й Іван Франко. В році 1903 родина Кумановських перенеслася до Червоного на Буковину. Тут Польовий брала чинну участь в українських товариствах, а в році 1906 за починком Т. на „Руська Бесіда“ і на підставі анкетованих анкетом „Руської Бесіди“ статутів заложила разом з Констанцією Мадзицькою Т. на „Жіноча Громада на Буковині“, що є найбільшою заслугою. В тім товаристві була вона довірою того товариства претензіями промовами. Польовий промовала на концертах Шевченка, читала композитора Михайла Лисенка, епископа Хоминича й інші особи. Вона жила в тісній приязні з Ольгою Коблянською. Високий вік Польовий змусив її в останніх роках відтатнуватися від усякої праці на народній ниві, однак до кінця свого життя тішилася роками свого товариства: „Жіночої Громади“ на Буковині. — вічна їй пам'ять!

ОПОВІСТКИ.

Новий Український Театр під дир. Панааса Карабіневича.

Веліж:

4.VIII. Гейша.

5.VIII. Маруся Богуславка.

Долина:

6.VIII. Кавка Старого Манна.

7.VIII. Маруся Богуславка.

Брошнів: 8.VIII. Маруся Богуславка.

Рожнів: 9.VIII. Маруся Богуславка.

Перемишль:

10.VIII. Гейша.

11.VIII. Вихрест.

12.VIII. Маруся Богуславка.

Бурса ім. Ів. Франка при колекційній гімназії в Яворові прийме 100 хлопців на 1928/29 шкільний рік. Платня І. бурс 50 зол. місячно, II — 35 зол. (або довіл харчани). Організується теж окремішній інститут для дівчат. Згодуюватиметься до дня 20/8 1928 р. Яворів дня 7. липня 1928 р. — За Владі Бурси ім. Франка. 49 3—5

Український Високий Педагогічний Інститут у Празі. Ректорат Українського Високого Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова у Празі оголошує а дозволу м. та шкільн. та народн. освітн. Чеськослованської Республіки (з дня 5. липня п. р. ч. 80406/28-у) прийом нових студентів на І. курс Інституту на акад. рік 1928/29. Інститут є високою школою з 3-літнім курсом навчання і складається з 3-х відділів (факультетів): 1) істор.-літературного з підвідділами історії і суспільних наук та літератури й мистецтва, 2) математ.-природничого з підвідділами математики й фізики та природничих наук і 3) музично-педагогічного. Приймаються до Інституту дійсніми студентами особи (молоді й жіночі) з закінченою середньою освітою (гімназія, реальна школа, учительський інститут, духовна семінарія, (шк.), середня комерційна школа і т. ін.). Навчання в Інституті цілком безплатне. Стипендії від м. на І. курс (як і в попередньому році) не буде. Протягом в документах, коротких життєписаних і в фотографіях подаються на ім'я ректора Інституту Skolska ul. c. 8. IV, Ukrainsky pedagogicky Ustav M. Dragomanova v Praze). Особи, що закінчують Інститут, дістають диплом і титул педагога шкільного середнього; особи, що по закінченні Інституту заступаються при Інституті докторантами, дістають по закінченні докторських іспитів титул доктора відповідних, за відділом, наук Інституту (істор.-літературних, математ.-природничих і ін.). Візи на відвід до Ч. С. Р. для студій в Інституті уклад: для Галицького консула Ч. С. Р. у Львові, для Волинського консула Ч. С. Р. у Варшаві. Для емігрантів візи уклад: консула Ч. С. Р. у Варшаві. Для отримання візи необхідна посвідка Інституту про прийняття в студенти Інституту. — Ректор Інституту Проф. Д-р В. Сімович.

ДРІБНІ ОГолошення

ГОДИНИК ВАШІ буде найліпше на правлений у найліпшій годинничарській роботі Івана Зельтенрайха, Львів, пл. Марійська 5. — З провінції просимо репарації присилати поштою. — Старомодні данські годинники переробляємо на ручні. 3 б 103-7

ДЛЯ ЛІТНИКІВ В Дорі, звиснім хліматичним літницьку Пансіон Олена, значно побільшений, гарне доглядне подорожжя, сонячні кімнати, першокласний харч, на десертів маслі власного виробу. Лікарі в місці. Ціни помірковані. Зголошення до Управи. 2441 8-7

В СІЛЯКІ годинничарсько-ювілейські роботи виконує найстаранніше Домбровські-Роза й жевські Львів (Готель Жоржа) вул. Адамова ч. 2. 2481 а) 7—?

ФОРТЕПІАН короткий за 303. 1500 продасть „Молодшо“ Зиноревича ч. 10. 169 2-2

Взуття жіноче, мужське і діточе від золотих 8-х, як таном капе. „O. E. ENGLAND“

1—2

КРИНИЦЯ ПАНСІОН „ЛЕСНИЧАНКА“ поручає на серпень ще кілька комнат сонячних, батьконових з першокласним удержанням. 170 2—2

СТАРШОЇ інтелігентної, господарної особи до заряду домог пошукує сямішних вдовень. Згодуюватиметься п. тайно Браза п. Болехів О. Домбровська. 172 3—3

УКІНЧЕНИЙ правник з докторатом пошукує заняття. Ласканих зголошення приймає Адміністрація під „Початку кучий“. 166 4—5

ПОТРЕБНА інтелігентна, санітна жінка, середніх літ до помочи в заряді доми. — М. С. Poste restante, Заболотній коло Бродів (Zabolote). 186 1—3

КОНЦІПЕНТА, рутливого в пропесовий відділі потребує від 1. вересня п. р. канцелярія адв. Д-ра Банаха в Надвірній. Докладні зголошення зарас. 183 1—3

ОГолошення.

За оголошення Редакції не відповідає.

Д-р Р. Несторович

ординує у внутрішніх і жіночих недугах
ПЕРЕМІШЛЬ, вул. Францішканська 37/II. (Площа Брами) 161 5—3

Спеціаліст недуг дитини, серця і жалуду
Д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
2353 Пересвітлення Рентгеном. 31—34

Д-р ОСТАП ПРИЙМА

орд. у Львові
вул. Личаківська ч. 32, у внутрішніх недугах. Просвітлення Рентгеном. 184 1—3

185 Окуліст-Оператор 1—1
Д-р А. Гершендерфер
Львів, ПІЛСУДСЬКОГО (ПАНСЬКА) 3 доверує

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Синистуся ч. 17. II. п.
Скріплювання хитяючихся зубів, пильовування й вищипання зубів без болю. Штучні зуби в навчучку і золоті пізні американської системи. Пациєнтів з провінції подорожжюється в найкоротшому часі. П. Т. Урядовим і студентам значна 180 знижка. Полекші в сплату. 2—3

Байцуйте насіння Успулюном

360

сухою байцою Успулюном

МОСІФ КАРРАХ
Львів, Косцюжків 18.